

підвищують рівень зворушливого сприйняття ситуації вербальними засобами, додавши, згідно з традицією жанру, в «мовних хмарках» репліки: «Мамо, ти можеш не повернутися..» [2], «Якщо що слухайся тата, і все буде добре» [2]. Тож спостерігаємо, що розмір малюнка у творі надзвичайно важливий для транслявання оповідного та емоційного змісту.

Отже, мальопис В. Кузнецова і Н. Тарасенко «Дорога з пекла і назад» занурює читача у візуально-оповідний художній світ, де спектр реальних подій перших днів російсько-української війни й набутий, на жаль, травматичний досвід родини з Маріуполя вдало репрезентований засобами доступними в межах жанру твору – невербальними (малюнки, графічні кадри (фрейми) різного розміру) та вербальними (діалоги, цитати з розповіді свідка подій).

ЛІТЕРАТУРА

1. Данкан Р., Метью С., Левіц П. Сила коміксів. Історія, форма й культура / пер. з англ. Д. Скорбатука. Київ : ArtHuss, 2020. 512 с., іл.
2. Кузнецов В., Тарасенко Н. Дорога з пекла і назад URL: <https://inker.world/doroga-z-pekla-i-nazad/> (дата звернення 02.04.2023).
3. Стен Лі Як малювати комікси. Від легендарного співтворця Людини-павука, Неймовірного Галка, Фантастичної четвірки, Людей Ікс і Залізної людини / пер. з англ. М. Янюк. Київ : ТУОС КОМІКС, 2021. 224 с.

НАРАТИВИ ПРО ВІЙНУ В ЄВАНГЕЛЬСЬКИХ ТЕКСТАХ І СВЯТООТЦІВСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРНІЙ СПАДЩИНІ ПЕРШИХ СТОЛІТЬ ХРИСТІЯНСТВА

Павленко Павло Юрійович,

*доктор філософських наук, доцент, провідний науковий співробітник,
відділення релігієзнавства Інституту філософії
імені Г. С. Сковороди НАН України*

Євангельський Ісус, пророкуючи у близькому для нього часі (Мт. 24:21, 29-34) облогу і руйнування римлянами Єрусалиму (Лк. 19:41-44), забороняє своїм учням обороняти місто зі зброєю в руках, натомість наказує рятуватись втечею (Лк. 21:20-21; пор.: Мт. 24:15-20; Мк. 13:14-18). За свідченнями церковного історика Евсевія Кесарійського (прибл. 260-340 рр.), інструкція Спасителя спрацювала: під час оточення римською армією Єрусалиму всі християни встигли покинути Юдею (Евсевій. Церковна історія. Книга III, 5, 3-4). На захист Єрусалиму стали ті, хто лишився в ньому, а це – тільки юдеї (Йосиф Флавій. Юдейська війна. Книга II. XIX, 2).

Відсутність християн серед оборонців Єрусалиму і загалом у лавах захисників вітчизни під час антиримської війни 66-73 рр. н.е. доводить – їхні релігійні переконання, ґрунтовані на євангельських нормах, не дозволяли їм не те, що чинити збройний опір ворогу, а навіть у будь-який спосіб протидіяти йому. Справді, настанови Христа “не противитись злому”, “любити ворогів” (Мт. 5:39, 44) не мають винятків і численні випадки мученицьких страт християн на гладіаторських аренах, у цирках доводили це. За прикладом Спасителя, жодного спротиву ворогам, жодної протидії кривдникам (Мт. 26:52).

Євангельські повчання про неприпустимість насилля, непротидію злу взаємопов’язані із заповіддю Декалогу “не вбивай”, яку Спаситель, однак, проголошує з новим змістом. “Ви чули, що сказано: “Люби свого ближнього, і ненавидь свого ворога”. А я вам кажу: Любіть ворогів своїх...” (Мт. 5:43-44). Пацифістські настрої у ранньохристиянських громадах були настільки активні, що віруючі свідомо відмовлялись від будь-якого роду діяльності, яка могла бути пов’язана з насиллям (Тертуліан. Про ідолопоклонство, 19; Тертуліан. Про вінок воїна, XI, 2; Лактанцій. Божественні настанови, 20, 16-17, 26; Татіан. Промова про еллінів, 23).

Ставлення до військової служби серед християн поступово змінюється десь упродовж III ст. Зважаючи на низку текстів церковних діячів передсоборного періоду заповідь “не вбивай” перестає поширюватись на вбивство під час бойових дій, бо служба в армії стає розумітись справою богоугодною. Оскільки християнство з подачі Константина Великого стало імперською ідеологією, а Церква владним інститутом, то суттєвої ідейної трансформації зазнають не лише ряд євангельських заповідей, а також наріжне віровчення про “цей світ”. Так, на відміну від вихідної євангельської версії, тепер підсовується інша, за якою “Царство Боже” стає “царством кесаря”. У системі віроповчальних координат післянікейського християнства “кесар” і його “царство” отримують божественний статус, оскільки є “християнськими”.

Про схвальність для християн служити в армії і брати участь у бойових діях церковники почали активно повчати лише у IV-V століттях (Афанасій Великий. Послання до Аммуна ченця; Василій Великий. Перше канонічне послання до Амфілохія, єпископа Іконійського, Правило 13; Ісидор Пелусіот. Листи, Книга III, 102). Так, Аврелій Августин (354-430 рр.) у намаганнях відшукати в євангельському віровченні можливі винятки щодо справедливості вбивати ворогів, задля цього свідомо прочитує новозавітні тексти через призму біблійного юдаїзму, зокрема Тори, у такий спосіб отримуючи потрібний висновок – “божественний авторитет допускає і деякі винятки із заборони вбивати людину” (Аврелій Августин. Про місто Боже, I, 21). Більше того, на думку Августина війна може бути навіть корисною з позиції християнства.

Християнство від часу Вселенських соборів, на відміну від раннього (не кажучи вже про первісне), стало повчати, що євангельський наказ “любити ворогів”, заповідь “не вбивай” не поширюються на ворогів Бога. То ж убивство

цілком прийнятне, якщо його чинити в ім'я вищої справедливості. У свою чергу, це надавало широких повноважень світській і церковній владі, яка у “християнських державах” являла собою єдине ціле, не тільки оголошувати в ім'я Христа “справедливі війни”, а й переслідувати, катувати, страчувати політичних опонентів, інакодумців і еретиків.

Від того часу поділ християнства став неминучий, що, зрештою, й остаточно відбулось у 1054 р., коли релігія Христа, втративши й до того хитку доктринальну й організаційну єдність, розділилась на два табори – східне і західне християнство. Утім, на наше переконання, це сталось набагато раніше – у IV столітті, коли Церква офіційно стала інститутом світської влади, коли ревізувала засади Євангелії, коли скасувала вихідну Ісусову тезу про земне як сферу діяльності диявола.

Поділ християнства продовжує проявлятися у ставленні до земного і сьогодні. Так, одні конфесії щодо цього обстоюють позиції, ухвалені від періоду Вселенських соборів, інші – прагнуть сповідувати євангельські положення в їх початковому вигляді; одні християни визнають доктрину про “справедливу війну” і, відповідно, вважають прийнятним убивство зі справедливих причин, інші, покладаючись на євангельські норми, розуміють це неприпустимим, безкомпромісним “душогубством”.

Проголошуваний Євангелією пацифізм сьогодні сповідують більшість протестантських конфесій. В Україні його прихильниками є баптисти, п'ятидесятники, адвентисти, Свідки Єгови, практично всі неопротестанти. Обстоюючи євангельські ідеї про “непротидію злу”, про “любов до ворогів”, зрештою, дотримуючись заповіді “не вбивай”, на цій підставі протестантизм якщо й прямо не забороняє, то, принаймні, не рекомендує своїм вірним служити у силових структурах, зокрема армії. Відтак свою місію під час війни протестанти вважають суто гуманітарною, а це передовсім реалізація соціальних проектів, спрямованих на підтримку постраждалих.

Між тим, в Україні від початку російської агресії у 2014 р. проти нашої держави починають з'являтися і такі віруючі, які вважають за потрібне переглянути і “заново сформулювати своє ставлення до війни і миру, держави, суспільства та громадянської відповідальності” [2], при цьому прагнучи відмовитись і від притаманного для більшості протестантів пацифізму. “Ми не можемо протиставити духовне покликання – громадянській відповідальності християн. Якщо християнин має покликання захищати земну Вітчизну зі зброєю в руках, він повинен слідувати йому” [2]. З початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 р. чимало протестантів прилучились до лав захисників нашої країни, багато хто став волонтером, капеланом, санітаром, рятівником, соціальним працівником. Віруючі, які у мирний час були активними пацифістами, розуміють, що їхній пацифізм безсилий у справедливо оборонній битві з ворогом [1; 3]. Приходить розуміння, що євангельський пацифізм не пристосований до життя у світі, бо ж ґрунтується на ідеї про

зречення земного, на нелюбові до “світу і того, що в світі”. Християнський пацифізм не здатний виступити мотиватором Перемоги – він не може бути ідеологією навіть воїна світла у боротьбі з силами вселенського зла, оскільки при цьому все ж належить застосовувати меч.

ЛІТЕРАТУРА

1. Манжул Віктор. Протестантизм в Україні 2014 року. Події, тенденції, виклики, перспективи. В: РІСУ - Релігійно-інформаційна служба України. 06.01.2015. URL: https://risu.ua/protestantizm-v-ukrajini-2014-roku-podiji-tendenciji-vikliki-perspektivi_n72365 (дата звернення: 12.04.2023 р.)
2. Церква в умовах війни. Позиція протестантів. В: РІСУ - Релігійно-інформаційна служба України. 22.09.2014. URL: https://risu.ua/cerkva-v-umovah-viyni-roziciya-protestantiv_n107213 (дата звернення: 12.04.2023 р.)
3. Черенков Михайл. Евангельские протестанты в условиях войны: кем быть, что делать?. В: Релігія в Україні. 1.09.2014. URL: <https://www.religion.in.ua/main/bogoslovyia/26726-evangelskie-protestanty-v-usloviyax-vojny-kem-byt-cto-delat.html> (дата звернення: 12.04.2023 р.)

ОСОБЛИВОСТІ ФОЛЬКЛОРИЗАЦІЇ ХУДОЖНІХ ТЕКСТІВ У СОЦМЕРЕЖІ «ТІКТОК»

Панкевич Ілона Володимирівна

магістрант

Тернопільського національного педагогічного університету

імені Володимира Гнатюка

Фольклоризація – це процес і результат переробок і переосмислення творів літературного походження як фольклорних текстів, поширення їх за законами усної народної творчості.

Найпродуктивнішим простором побутування і подальшого творення чи фольклоризації текстів на сьогодні є інтернет. Це обумовлено можливістю інтернету швидко зберігати та поширювати інформацію як персонально обраним співрозмовникам, так і колу потенційно зацікавлених користувачів, завдяки чому мутують старі жанри та виникають абсолютно нові [1, с.1]. Маклухан охарактеризував взаємодію користувачів інтернету метафорично картиною великого села.

В умовах глобалізації фольклоризація пісенних текстів є значно поширенішим явищем, ніж фольклоротворення. За О. Кузьменко, фольклоризовані тексти – це такі, які мають ознаки синтетизму, колективне творення й «масштабне засвоєння» тексту, некнижний шлях передачі,